

ብያሲን ዑመር (yassinomer01@gmail.com)

ሓደገኛነት ጎብኝሰን ስብከትን ጥሩፋት "አግኦዝያን"

መጻሕፍት

ብሓደ ንነብሱ "ተስፋጽዮን" ዝብል መወራዘዪ ስም-ብርዒ ዘጠመቐ ወይጦን ብመማስልቲ ዮሴፍ ገብረህይወት ዝበሃል (ክሳብ ትማሊ ምስ ኢትዮጵያ ሕብረት ዝሰብኸ ዝነበረ) ዕሱብ ወያነን ተወኪሉ፡ "ማሕበር ኣሕዋት አግኦዝያን" ዝበሃል ጥሩፍ (extremist) ጉጅለ፡ ጸረ-ልኡላውነት ኤርትራን ህዝባን ታሪኻን እምነታታን ዝቐንዐ፡ አዝዩ ሓደገኛ ጎብኝሰን ስብከትን "ብዩትዩብ" ዩካይድ አሎ። እዚ ጥሩፍ ጉጅለዚ፡ ቦቶም "ንሕና፣ ዝጸረዩ ሃይማኖት ዘለና፣ ብአምላኽ ዝተሓረና፣ ዝበለጽና ዓሌት ኢና" ዝብል ጉራቄን ዓሌታዊ አተሓሳስባ (outlandish racist mentality) ዘሎዎም ምኩሓት ሕሉፍ¹ የማናውያን ባእታታት ዝቐመ ኢዩ። እዞም ምኩሓት ሕሉፍ የማናውያን ባእታታት እዚአቶም፡ ናይ መንነት ቅልውላው ስለ ዘሎዎም፡ ማለት ብኤርትራውነቶም ስለ ዘይተአማመኑ፡ ንከምሰሉን ከይጥርጥጡን ወግሑ-ጸብሑ "ንሕና እቶም ቀንዲ ደቀባት ኤርትራ ኢና" እናበሉ'ዩ እንተፈከሩ፡ ፈጺሞም ብልኡላውነት ሃገርና ኤርትራ ኩነ ብኤርትራዊ ሃገራዊ መንነት ኣይአምኑን ኢዮም። ህዝባዊ ማዕበል ከይገፍዮም ሰጊአም፡ ከምቶም ናይ ኢትዮጵያ "አንድነታውያን"² (Unionists)፡ ኣብ እዋን ሓርነታዊ ገድሊ ብጋህዲ አንጻር ናጽነት ኤርትራ ደው ክብሉ'ዩ እንተዘይደፈሩ፡ ልኡላውነት ኤርትራን ናጽነት ህዝባን ፈጺሙ ተዋሒጡሎም ኣይፈልጥን።

ብርግጽ፡ እዚአቶም ካብቶም ኣብ ወሳኒ ግዜ ህዝቡ-ውሳኔ (ናይ 1993 ረፈረንደም) አንጻር ናጽነት ሃገርና ኤርትራ ዘድመጹ ኣብ ግምት ዘይአትዉ 0.02 % ኣብ ርእሲ ምኻኛም፡ ካብዚአቶም እቶም ዝበዝሑን ዝነጠፉን ብስዉር ምስ ጸላኢ ዝተሓባበሩ ዝነበሩ ረብሓኦም ምስ ባዕዳዊ መግዛእቲ ዝተሓሳስረ ዕሱባት ዜጋታት ማለት ሓምሻይ መስርዕ³ ኢዮም። ከም ውልቀ-መላኽ ኢሳያስ⁴፡ ክሳብ ሕጂ ልባዊ ስምዒቶምን ሓቀኛ መርገጾምን ቀንዲ መንነቶምን ደጉሎሞ'ዩ እንተጸንሑ፡ ሕጂ ግን ድንብርጽ ከይበሎም ኣብ ኣደባባይ ወጺኦም ይቐልዕዎ አሎዉ። እንታይ ስለ ዝተረኸበ?

ምኽንያቲ፡ ቦቲ ሓደ ሸነኽ፡ “ኣብዚ ካብ 2001 ንደሓር (ምጽናት ጉጅለ 15) እንሓልፎ ዘሎና ናይ ጽልግል እዋን፡ ኤርትራዊ ሃገራዊ ስምዒት ተዳኽሙ፣ ቅብጸት ተስፋ አንጻላልዩ፣ናይ ቃልሲ ወኒ ዛሕቲሉ፣ ዝኣሊ መሪሕ ተሳኢኑ፣ አንፈት ጉዕዞ ተሳኢቲ፣ ስደት ከም ፍታሕ ተወሲዱ፣ ሓድሕዳዊ ምትእምማን ሓርቢቲ፣ ተቐዋምቲ ውድባት ተገማሚዐን፣ ሓድነት ህዝቢ ኤርትራ ማህሚኑ፣ ደለይቲ ፍትሒ ተበታቲኖም፣ ከምኡ'ውን ጠርናፊ ሓሳብ ቦኽሩ ስለ ዘሎ፡ ንዓና እዚ ሃዋህው'ዚ ንጡፍ ናይ ምጥቃዕ ተበግሶ ወሲድና እነግድዓሉ ወርቃዊ ወቕቲ'ዩ” ዝብል ገምጋም ሒዞም፡ ከግድዑና አንቁዶም ይጠራነፉን ይሸባሸቡን ይህንደዱን ኣሎው። ቦቲ ኻልእ ሸነኽ ከኣ፡ ንተባዓት ኤርትራውያን ከፋፊልና እነንበርክኻም፣ ብአዝዩ ክቡር መስዋእቲ ክውንቲ ንዝገበርዎ ልእልቲ እስትራተጂያዊት ሃገሮም ኤርትራ እነፍርሳ፣ ከምኡ'ውን ንዝሓብን ታሪኽም ኣዘንቢዕና እንድውኖ ኣብዚ እዋን ጸበባኦም'ዩ፡ ብዝብል ተበላጽን እከይን ሰራምን ዕላማ ተጎሳጉሶም፡ ሰጋእ ከይብሉ ኣፍልቦም ገቲሮም፡ ባዕሎም ብኢደ-ውነኖም ገበርትን ሓደግትን ኩይኖም፡ ብዝመሃዝዎ

ሓዲሽ ካርታ ቀርኒ አፍሪቃ መሰረት፣ ንኤርትራን ኢትዮጵያን ብምፍራስ “ሃገራ-አግኦዲያን” ዝብል ስም ዝሓዘት “ዓባይ ትግራይ” (ካብታ ኣብ ኣርብዓታት ቅልቅል ኢላ ዝጠፍአት ሕልማዊት ትግራይ-ትግርኛ ዝዓበየት) ክጥፍጥፉ ምጥፋም ብብድዓን ንዕቅድን ዝመልእ ልሳን፣ “ኣብ ኩናት ዘይዋዓለ በሊሕ” ከም ዝበሃል ምስላ፣ ብዋሃ ዝጭበጥ መሲልዎም ንዘይጭበጥ ሕልሚ ክጭብጡ ኣብ ኣብ ዩትዩብ እናተቐላቐሉ ይፍክሩን ይጭፍሩን ኣሎዉ። ካብዚ ሓሊፎም፣ ኣብ ባይታ ህላወ ዘይብሎምን ፍጹም ናይ ህዝቢ ደገፍ ዝሓርቡዎምን ክነሶም፣ ኣብ ውሻጠ ዩትዩብ ተዳጉኖም፣ ከምዛ ዘይድፈሩ ጎባልል መሲሎም፣ ብክቱር ስድነትን ንትዕቢትን ዝተሓመሰ ኣንደበት -- መዓልቲ-መጻ “ጠፋእኩም!” -- እናበሉ ብዘይ ገለ ኣስሓኮ (ዔብ)፣ ንታለልን ንሸበርን፣ ንፈርሖምን ንደሃልን፣ መሲልዎም ይህድዱናን ይገንሑናን ኣሎዉ። በዚ ከይተሓጽሩ፣ ምንቅስቃሶም ብተፈጥሮኡ ቅዱስ፣ ንሳቶም ከኣ ብኣምላኽ ሕሩያት ንምምሳል፣ ትግራይነቶም ጥንታዊ ኣብርሃማዊ መንነት ከምኡውን ሃይማኖቶም ኣሪታዊ ኣይሁዳዊ እምነት ከም ዝኹን፣ ብዘይ ገለ ዓይኒ ሕፍረት ናይ ታሪኽ ሊቃውንቲ ከይኖም ይሰብኩናን ይምድሩልናን ኣሎዉ።

ድሕሪ ምጉንጻፍ ናጽነት ሃገርና፣ ንዊሕ ዓመታት ኣካል ደምበ ተቓውሞ ኢና ብምባል፣ ብስም “ደቀባት” ተጠርኒፎም ከም ኤርትራውያን ተቓውምቲ መሲሎም ይዋስኡ ድኣምበር፣ ካብ 2016 ንደሓር ጉልባቦም ቀሊዮም፣ “ኤርትራ ትበሃል ሃገር ክትፈርስ፣ ኤርትራውነት ዝበሃል ዜግነት ከኣ ክድምስስ ኣሎም” እናበሉ፣ ብመሰረትቲ ብኢደ-ወነኖም ዝመሃዘዎ ዝኹን ታሪኻዊ ሰረት ዘይብሉ፣ ኣብ እከይ መንፈስን ክቱር ሓሰድን ሕሉፍ ትምክሕትን ዝተመርኩሰ ሓዲሽ አግኦዲያናዊ ካርታ ቀርኒ አፍሪቃ፣ ሓዳስ ናይ ፈጠራ “ሃገራ-አግኦዲያን” እትበሃል “ዓባይ ትግራይ” (ንኤርትራ ብምልእታን ንዝተጎጠ ፍርያም መሬት ክልል ኣምሓራን ክልል ዓፋርን -- ንወረዳታት ጸገዴን ጸለምትን ሑመራን ወልቃይትን ራያ ዓዘቦን ምዕራባዊ ክፋል ዓፋርን (ጨው ዝሕፈሶ መሬት) ዘጠቓልል -- ከምኡውን ንክልል ትግራይ ዝሓቀሩ) ንምፍጣር፣ ብስም “ማሕበር ኣሕዋት ኣግኦዲያን”፣ ኣብ ለንደንን እስራኤልን ደጃኖም ብድፍረት ኣዳዕዲዮም ይንቀሳቐሱ ኣሎዉ። “ዝብኢ ክሳዕ ዝደሉ ይሕንክስ” ከም ዝበሃል፣ ክሳዕ ንዖኦም ዝምእምእ ግዜ ዝመጽእ ተጸቢዮም፣ ሕጂ ንዓና ዝምእምእ ግዜ መጺኡዩ (ብግምቶም ኤርትራና ፍጹም ዝተዳኸመትሉ፣ ትግራዮም ግን ኣዘያ ዝሓየለትሉ) ኣብ ዝበልሉ፣ ኤርትራዊ ዜግነቶም ክሒዶም፣ “ንሕና ‘አግኦዲያን’ ኢና” ብምባል፣ ዜጋታት ናይታ ኣብ ዓለም ህላወ ዘይብላን ብሕጂውን እንተኹን ፈጻማ ክትህሉ ዘይትኸእልን ሃገር ሕልሚ ቀትሪ⁵ (“ሃገራ-አግኦዲያን”) ከም ዝኹን፣ ሕንኽ ከይበሉ ይእውጁ ኣሎዉ።

“አግኦዲያንነቶም” ኣብ ምእዋጅ ከይተሓጽሩ፣ ሓለይትን ተበጀውትን ተመሲሎም፣ ንነብሶምን ነቲ ወገናዩ ዝብልዎን (ኣብ ከበሳ ኤርትራን ትግራይን ዝርከብ ትግርኛ ዝቋንቋኡን ሃይማኖት ክርስትና -- ብፍላይ ተዋህዶ -- ዝእምነቱን) ክብ ኣቢሎም፣ ንካልእ ዘይወገኖም (ብሕልፊ ኸኣ ንኤርትራውያን ኣስላም) ለጠቕ ንምባል፣ ከም መንፍዓት ወሲዶም ከናሽዉን ክዘልፉን ከነውሩን ይውዕሉ ኣሎዉ። ካብ መንጎ ህዝብና፣ ከይለኸፉ ዝነሓፍዎ ኣካል ስለ ዘየለ፣ ጤል ዘይትጠጥሞ ቆጽልን “አግኦዲያን” ዘየናሸውዎ ዜጋን የለን እንተተባህለ፣ ሓቂ እምበር ምግናን ኣይኩንን። ብዘየማትእ፣ እዞም “አግኦዲያን” ኢና ዝብሉ ዘሎዉ ዝተዓሰቡ ከዳዓት፣ መብዛሕትኦም ቅድምን ድሕርን ናጽነት፣ ንረብሓን ጥቕምን ሃገርምን ህዝቦምን ቅንጣብ ኣዎንታዊ ነገር ዘየበርከቱ፣ ደለይቲ ፍትሒ ምእንቲ ሰሚሮም ሓርነት ህዝቦም ንምርግጋጽ ከይቃለሱ፣ ሓይሎም ከፋፊሎም

ከማህምንዎምን ካብ መስመር ቃልሲ ብምእላይ ከጎናድብዎምን፡ ብስም ትርጉም-አልቦ "አግኦዲያንነት" ኣብ መንጎ ኤርትራውያን ሃገራውያን ዜጋታት ጽልእን ቅርሕንትን ዘሪኦም ሕንፍሽፍሽ ንምእታው፡ ካባ ናይ ፈጠራ ሃገራውያን ("አግኦዲያንነት") ናይ ሓሶት ሃዋርያነትን ("ኦሪትነት") ዝለበሱ ምስሉያት ዘቤታውያን ጸላእቲ ኢዮም።

እዞም ምስሉያት ዘቤታውያን ጸላእቲ እዚኣቶም፡ ዘምሕረሎም ዘሎ መሲልዎም ካብ ተጋሩ ንላዕሊ ዝሓለፉ ተጋሩ ንክኹኑ ዝመጣጠሩ ዘሎዉ ምርኡያት ኣብ ልዕሊ ምጃናም፡ ብዘይ ሕማሞም ዝረስኑ፡ ብዘይ ጉዳዮም ዝኸሱ፡ ብዘይ ርእሶም ዝሓሰቡ፡ ከምኡ'ውን ብዓሌታዊ ትምክሕቲ ዝዓወሩ ውልዶ-ናዛውያን⁶ (Neo-Nazists) ኢዮም። ብመሰረት ትምክሕታዊ ኣረኣእያኦም፡ ብሂሮም ጥራይ ቅዱስ፡ ካልኣት ብሂራት ግን ርኽብት፤ ብሂሮም ጥራይ ስልጡን ካልኣት ብሂራት ግን ድሑራት፤ ብሂሮም ጥራይ ሃገር ካልኣት ብሂራት ግን እንዳታት፤ ብሂሮም ጥራይ ብልሂ ካልኣት ብሂራት ግን ደናቕር፤ ከምኡ'ውን ብሂሮም ጥራይ ሓያል ካልኣት ብሂራት ግን ድኹማት ኢዮም። ኣብ ክውንነት፡ ኣብ ዩትይብን ፈይስብክን ካብ ምህትፍታፍን ምውርዛይን ምልኻፍን ሓሊፎም፡ ክንዲ ፍረ ጣፍ እውን ትኹን ዝዓመምዎ ዕማም ኩነ ዘበርከትዎ ኣበርክቶ ፍጹም ዮብሎምን። ህላውኦም ኣብ ዳያስፖራን ናይ ሳይበር ዓለምን እምበር፡ ኣብ መንጎ ህዝብን ኣብ ባይታ ሃገርን ኣይኩነን። ብብዝሒ ኣባልነትን ህቡብነትን ዝመጸ'ውን እንተኹን፡ ኣዝዮም ውሑዳትን ካብ ህዝብና ግሉላትን ኢዮም።

ይኹንምበር፡ ነቶም ብቐዕን እኹልን ፍልጠት ይኹን ተሞክሮን ክእለትን ዘይደለቡ ንጹሃት ኤርትራውያን መንእሲያት፡ ከታልልዎምን ከስድዕዎምን ስለ ዝኸእሉ፡ "ኣብ ዝበጽሖም ዮብሎምን" ብምባል፡ ንዲቕካ ዕሽሽ ክትብሎም ኣይግባእን። ምክንያቱ፡ እቲ "ብዩትዩብ" ብቐጻሊ ዝነዝሖም ዘሎዉ መርዛም መልእኽታት ዝሓዘለ ጎሰንስን ስብከትን፡ እንተደኣ ብኣድማዕነት ዘይተቐለፀን ዘይተበደሁን፡ ንወለዶታት ዝወራረስ ኣጽናቲ ብቐለሉ ዘይቅህም ደማዊ ሃይማኖታውን ብሂራውን ኩናት ሓድሕድ ከባርዕ ስለ ዝኸእል (ተኸእሎኡ ኣዝዩ ንኡስ እውን ይኹን)፡ ንነፍሰወከፍ ብልኡላውነት ሃገሩን ድሕነት ህዝቡን ብሓቂ ዝቕርቁር (ዝሻቐል) ዜጋ፡ ኣዝዩ ዘተሓሳስብ ጉዳይ ኢዩ።

በዚ ዝኣክል፡ ምንቅስቓስ ጥሩፋት "አግኦዲያን"፡ ብኣግኡ ክቐላዕን ብዕሸሉ ክምከትን ኣሎዎ። ብዘይንሕሲያ፡ ነፍሰወከፍ ኤርትራዊ ዜጋ ኣበዮሶትኡ ከቃልዎምን ክምክቶምን ሃገራዊ ግቡኡዩ ጥራይ ዘይኩን፡ ንሓዋሩ ዘዩጣዕስ ኣዋኑ ዝሓለወ ቅኑዕ ተበግሶ እውን ኢዩ። ንሓዋሩ ዘዩጣዕስ ቅኑዕ ተበግሶ ዝገብሮ፡ ከምቲ ዘይንሕፍ ሕማም መንሸሮ እናጥቀዓካ ብዕሸሉ እንተ ዘይተሓኪምካዩ፡ ናብ መላእ ሰብነትካ ተነዚሑ ምስ ደነሰካ፡ ፈውሲ ኩነ ፈዋሲ ዘይትረኽበሉ፤ ብተመሳሳሊ፡ ነቶም ከም በዓል "አግኦዲያን" ዝኣመሰሉ ነገር ኣሳዊሮም ከናቕቱ ኩነ ኢሎም ዘንቀዱ ሰራማት መንሸሮ-ሃገር፡ ብኣግኡ መስመርም እንተ ዘይኣትሒዝካዮም፡ መዘዞም ጎዳእን ተላባዕን ስለ ዝኹን፡ ከይሻደኑን ከይሰሰኑን ምቕጻዮም ኣድላዩ ቅድመ-ኩነት ኢዩ። ምክንያቱ፡ ካብቲ ጸኒሑ ኣብ መጻኢ ዘውርደልካ ኩነት፡ ማለት ካብ ዘይትወጽኦ ሰፍ ዘይብል ንዋታውን ሰብኣውን ክሳራ ስለ ዘድሕነካ፡ ይጽናሓለይ ከይበልካ ብውልቂ ኩነ ብሓባር ክትነጥፈሉ ዝግባእ ሃገራዊ ሓላፍነትካ ኢዩ።

ድሕሪ ማይ ኣብ በዓቲ ከይኸውን፡ ኣቐዲምካ ነቐሕካሉ ምጽናሕን ብቶሎ ገታኢ ስጉምቲ ምውሳድን፡ ክሳብ ክንደይ ኣገዳስነት ዘሎዎ ሃገራዊ ሓላፍነት ምጻኑ ብጭቡጥ ንምግንዛብ፡ ካብ ናይ ቀረባ ግዜ ተሞክሮ ሩዋንዳ ኣብነት ምጥቃስ፡ ኣዝዩ ጠቓምን መስመሩ ዝሓለወን ኢዩ።

ብ1994፡ ሁቱ ዝብሄሮም ጥሩፋት ሩዋንዳውያን፡ ንሬድዮ ሩዋንዳ (ተምሳል "ዩትዩብ" ኣግኣዝያን) ተጠቐሞም ብዘካየድዎ ኣንጻር ብሄር ቱትሲ ዝቐንጠ ብርቱዕ ጽልእን ቅርሕንትን ዝሓዘለ ጎስጓስን ስብከትን፡ ሁታውያን (85%) ንቱትሳውያን (17%) ንምጽናት ተላዓሲሎም፡ ንሕሲያ ዘይብሉ (ንቆልዑን ኣንስትን ከይተረፈ ዘይንሕፍ) መጥቃዕቲ ብምስንዛር፡ ኣብ ውሽጢ ኣርባዕተ ወርሒ (ካብ ሚያዝያ ክሳብ ኣምሉ) ልዕሊ 800,000 ሽሕ ሩዋንዳውያን (መብዛሕትኦም ቱትሳውያን) ብዘስካሕክሕ ኣገባብ (ብጎዞሞን ብፋስን ብምጭፍጫፍ ከይተረፈ) ኣህሊቐሞም።⁷

ብሰንኪቲ "ኣግኣዝያን"፡ "ብዩትዩብ" ዘካይድዎ ዘሎው መርዛም መልእኽታት ዝሓዘለ ጎስጓስን ስብከትን፡ ኣብ ኤርትራ ሃይማኖታውን ብሄራውን ኩናት ሓድሕድ እንተ ተባሪዑ፡ ኣበሳኡ ካብቲ ኣብ ሩዋንዳ ዝተሸሰተ ኣዝዩ ዘሕዝን ህልቀት፡ ዝገደደዩ ክኸውን። ምክንያቱ፡ ኤርትራ ምስ ሩዋንዳ ብምዝማድ፡ ኣብ ኣዝዩ ተኣፋፊ ስትራቴጂያዊ ስፍራ ስለ ትርከብ፡ ብቐሊሉ ጣልቃ ናይ ከባቢና ሃገራት ጥራይ ዘይኮነ፡ ጣልቃ ናይ ዓለም ዓበይቲ ሓያላት ሃገራት እውን ብምዕዳም፡ ነቲ ሃገራዊ ኩናት ከምቲ ናይ ሱርያ፡ ናብ ዝተሓላለኸ ኣዕናዊ ዓውዲ ኩናት ተቐናቐንቲ ባዕዳውያን ሓይልታትን ጥሩፋት ኣሸበርትን፡ ክልውጡ ልዑል ተኸእሎ ኣሎዎ። ስለዚ፡ ነቲ "ኣግኣዝያን" ንኣሉታዊ ሳዕቤናት ምንቅስቓሶም ኣቐሊሎም ብምርኣይ፡ እናተመጸደቑ፡ "ከይንናቐር ክንብል፡ ኣብ ባርነትን ፍርሕን ኣይነብርን ኢና" ዝብልዎ ዘሎው፡ ብሓቂ "ኣብ ባርነትን ፍርሕን" ስለ ዘሎዉ ዘይኮነ፡ ኣብ ልዕሊ ግዳያቶም (ኤርትራውያን ኣሰላም) ባርነትን ፍርሕን ንምስፋን ስለ ዝሕልኑ ዘሎዉ ኢዮም።⁸

ደም ምትካል ቀሊልዮ፤ ካብ ዝተኸልካዩ ደም ምውጻእ ግን ቀሊል ስለ ዘይኮነ፡ ግሩሃት ሰዓብቲ "ኣግኣዝያን"፡ ኣብ ሃገርና ሕገ ንምፍጻይ ብዘካየድ (ነቲ ኣብ ስደት ዘሎ ህዝብና እውን ከይተረፈ ዝልክም)፡ ጭካነ ዝመልኦ ዘስካሕክሕ ሓድሕዳዊ ምቅትታል ደቂ ሃገር፡ ደም ንጹሃት ዜጋታት ከም ዛራ ከይዛራ፡ ብዓንተብኡ ንመን ይስዕቡን ብመን ይጥበሩን ከም ዘሎዉ የስተውዕሉ -- ካልእ ይትረፍ፡ ንስለ ድሕነት ህዝቦምን ቀጻልነት ልኡላውነት ሃገሮምን ክብሉ!!!

ነዚ ዘይከሓድ ሓቂዚ፡ ልቢ ብምዕባይ ሳዕቤናቱ ብዓንተብኡ ምግንዛብ ዘድልየሉ ምክንያት፡ ብሄራዊ ይኹን ሃይማኖታዊ ኩናት ሓድሕድ፡ ብባህርዩ ብኣዝዩ ድሑር ትምክሕታዊ መንፈስን ዕወር ሃሜናዊ ጽልእን ዝድረኽ ብቐሊሉ ዘይቅህም ገሃነብ እሳት ብምጻኑ ጥራይ ዘይኮነ፡ ካብዚ ንላዕሊ፡ ሰዓርን ተሳዓርን ዘይብሉ ንክልቲኦም ተፋለስቲ ወገናት፡ ከም ውርሻ ካብ ትውልዲ ናብ ትውልዲ እናተወራረሰ፡ ዘዕኑን ዘብርሰን ፈውሲ ዘይርከቦ ቀዛሬ ኣበሳ ብምጻኑ ኢዩ።

ምናዓ እቲ ቀንዲ ወኪሎምን ኣፈኛኦምን ሎኽመኛ "ተስፋጽዮን" -- ሓቀኛ ስሙ ኢዮብ ገብረስላሰዮ -- ብነውራም ዘይተኣደበ ልሳኑ፡ ኣብ ሕን "ዩትዩብ" ተሸጉጡ ካብ ሓደ ኣርእስቲ ናብ ካልእ ኣርእስቲ እናሃውተተ፡ ብቐጻሊ ተኣንቲቱ ዘህተፍትፎ ዘሎ ሃበስቀደስ፡ ፈጺሙ ካብ ሓቂ ዝረሓቐ ኣብ ርእሲ ምጻኑ፡ ትሕዝቶኡ ንኹሉ ኤርትራዊ ዜጋ ብዘይንሕሲያ ዝወቅስን ዘነውርን

ዘቆናጽብን፡ አዝዩ ሕሱርን ድሑርን ትምክሕታውን መልእክታት ዝሓዘለ ኢዩ። ክንዲ ዝኹነ፡ ንሓንቲ ወይ ንክልተ መድረታቱ ጥራይ ምስ ሰማዕት፡ ብቐሊሉ "እዚ ኢደ-እግሪ ዘይብሉ ሃጠውቀጠው፡ ካብ ልሳን ሓደ አእምሮኡ ዝሰሓተ ዕቡድ ሰብ ጥራይዮ ዝወጽእ" ናብ ዝብል መደምደምታ ኢኻ ትበጽሕ። ካብዚ ዝተላዕለ፡ "ምዲድካ አይንልቢ፡ ሞዊጽካ አይንሰኒ" ከም ዝበሃል ምስላ፡ ዕቡድ ተመሲሉ ንክዕብድ እናፈለጠ ንዘዕበድበደ፡ ገኒሕካ ልቢ ስለ ዘይትሰቕረሉ፡ ንዕቕ አቢልካ ጎሲኻዮ ሕለፎዮ ዝመጽአካ። ንምንታይ?

ምክንያቱ፡ "ተስፋጽዮን" ኣብ ኩሉ ዘልዓሎ ኣርእስቲ፡ ካብ ኣርእስቲ ውጺኡ ምስቲ ዘልዓሎ ኣርእስቲ ንዘይምልከት ጉዳያት እናልዓለ ኣብ ርእሲ ምኹሉብላሉ፡ ነቲ ዘልዓሎ ኣርእስቲ ብደንቢ ከይሸፈነ ትኹብ-ግድፍ እናበለ፡ ንዝኹነ ዘቕረቦ ዘለፋ፡ ነቐፌታ፡ ወቐሳ፡ ከምኡውን ኩነኔ፡ ብመርትዖን ጭብጥን ከይደገፈን መወከስታን መረዳእታን ከይሃበን (ከቐቕረበን)፡ ብድብድብ፡ "ኣርማድዮ ምሉእ መረጋገጺታት ኣሎኒ" ብምባል፡ (ርእሱ እናነቕነቕን ኣእዳዉ እናሰንደወን፡ ዕሽነትን ስድነትን ብዝመልኦ ዘጸይን ባህርያት፡ ከምዛ ኩሉ ነገር ዝፈልጥን ኩሉ ነገር ዝክእልን፡ ብክቱር ኣነትን ትዕቢትን ተሰንጢቑ፡ በቃ! -- ከምዚ ኣነ ዝብልኩም ዘሎኹዮ... በቃ! -- ከምዚ ኣነ ዘፍልጠኩም ዘሎኹዮ ...ጽን ኢልኩም ስምዑኒ! ... ሰጋእ ከይበልኩም እመኑኒ... እናበለ ብነውራም ልሳን)፡ ዝበዝሕ ግዜኡን ሕሱር ስብከቱን ኣብ ጸርፍን ላግጽን ጸለመን ጥቀናንዮ ዘሕልፎ። ስለዚ፡ ንኣጸያፊ መደረታት "ተስፋጽዮን" ንምስማዕ፡ ኣዝዩ ተሪር ቆርበትን ዘይጽንቀቕ ዓቕልን ኣኸል-ተሪፍ ግዜን እንተ ዘይብልካ፡ ካብ ምስምዑ ዘይምስምዑ ይሓይሽ።

ዝኹነ-ኹይነ፡ "ተስፋጽዮን" ሆዮ፡ ካብ ዝዓብድ ዓመታት እኳ እንተቐጽጸረ፡ መብዛሕትኡ ዜጋ ዘረብኡ ቅጭ ስለ ዘምጽኣሉ፡ ኣብ ህጉም ዘእቱ ዘረባታት ይዛረብ ከም ዘሎ እናፈለጠ፡ "እቲ ደኣ ደይ ጽሉልዮ" ብምባል፡ ዋጋ ይኹን ዲል ይህቦ የለን። "ተጽፋጽዮን" ኣይግዳዱ ግን ብመብዛሕትኡ ዜጋ ንዲቕ ጎስይዎ ይሓልፍ ከም ዘሎ እናፈለጠ፡ "ራዕዲ ኣእተየሎም፣ ድህል ኣቢለዮም፣ ኣፎም ኣትሒዞዮም፣ ሞጉተ ረቲዮም" ብምባል ወግሑ-ጸብሑ ብትዕቢት ተባዒጡ የጉባዕብዕ ኣሎ። መብዛሕትኡ ዜጋ ንዲቕ ጎስይዎ ክሓልፍ ዝመረጸ፡ ብርግጽ ካብቲ "ሕሱር ብመጠን ሕስረቱ የሕስረካ፣ ክቡር ከኣ ብመጠን ክብረቱ የክብረካ" ዝብል ልቦና ተበጊሱኳ እንተኹነ፡ "ተስፋጽዮን" ዕቡይ ግን መልእክቲ ናይዚ ልቦናዚ ብግቡእ ስለ ዘይተገንዘቦ፡ "ሓቕን ርትዕን ሓዙ ንዓይ ክምጉት ብቐዓት ዘሎዎ ኤርትራዊ ዜጋ የለን!" እናበለ፡ መሃይምን (ክሳብ ሻድሻይ ክፍሊ ጥራይ ተማሂሩ ዘብቀዐ) መናፍቕን ክነሱ፡ ንነብሱ ካብ ዓቕሙ ንላዕሊ ነፊሑ ከም ዝወጽኦ ዘይብሉ ሊቕን መዳርግቲ ዘይርከቦ ፈላስፋን ብምቕጽር፡ ብዘይ ገለ ዓይኒ ሕፍረትን ቕንጣብ ስክፍታን ኣብ ቅርጽን ዓዲ ወጺኡ ዘይኩነ፡ ኣብ ውሻጠ "ዩትዩብ" ተሸጉጡን ኣብ ጸባብ ሸላ ተዳጉኑን ቱታ! ቱታ! ቱታ! ይብል ኣሎ -- ከም ጠበቕ ርእሱ እናንቀብቀበን መልሓሱ እናወጥወጠን።

ብተመሳሳሊ፡ ምስ "ተጽፋጽዮን" ተሰሓሒቡ ዝተፈንጨለ ዮሴፍ ገብረህይወት ዝተባህለ ሓደ ካብቶም ንጡፋትን ጥሩፋትን ዕሸላት መራሕቲ ምንቕስቓስ ኣግኣዝያን፡ ምስ ዕማኸ ሰዓብቱ ካልኣይቲ ሓዳስ ማሕበር ኣግኣዝያን ኣብ ርእሲ ምቕሙ፡ ዕላምኡም ካብ ናይ "ተስፋጽዮን" ጉጅለ ብዘይፍለ፡ ንሃገራት ኤርትራን ኢትዮጵያን ኣፍሪካ፡ ንክርስትያን ተዋህዶ ተጋሩን ኤርትራውያንን ጥራይ እትሓቅፍ "ዓባይ ትግራይ" ወይ ብናታቶም ቅንቅኛ "ሃገራ-ኣግኣዝያን" ምዃኑ ኣዊጁ ኣሎ። ነዚ ዕላማዚ ንምትግባር ዝከኣል፡ ብኣረኣእያ ወዳጅ ዮሴፍን ዕሙታት

ሰዓብቱን፡ ብቐዳምነት ነቶም ቀንዲ ታሪኻውያን ጸላእቲ ብምባል ንሞት ዝፈረድዎም ማለት ንኤርትራውያን ኣስላምን (እምነቶም እስልምናን) ኢትዮጵያውያን ኣምሓሩን (ኣስላምን ክርስትያንን) ካብ ገጽ ምድሪ ብምጥፋእ ኢዩ። እዚ ጥሩፍ ባእታዚ እውን ከም ጥሩፍ “ተስፋጽዮን”፡ ኣዝዩ ሓደገኛ ባእታዩ ጥራይ ዘይኮነ፡ ኣዝዩ ረቂቕን ለመጭን ኢዩ። ንኣብነት፡ ነቲ ጸረ ኤርትራን ህዝባን እምነታታን ታሪኻን ዝቐንዐ፡ መርዛም መልእኽታት ምንቅስቓስ ኣግኣዝያን ከቕርቦ እንከሎ፡ ከመያ ህውታትያ ተስፋጽዮን ጽልኣቱን ውጥናቱን ድርጉሕ ኣቢሎ፡ ንሰማዒኡ ብዘሰደምምን ዘህድምን ዘጸይንን ኣቀራርባ ኣዩቕርቦን ኢዩ። እንታይ ደኣ፡ ሰማዒ ነቲ ዘመሓላልፎ መርዛም መልእኽታት ወለላ ማዓር ከይኮነ ክስመዖ፡ ሓላይን ፈታውን ተመሲሉ ብልዙብ ልሳንን መሳጢ ቃላትን ኣመቓቐሩ ከቕርቦ ይፍትን ስለ ዘሎ፡ (መረጋገጺ ከኣ ሓቅነት ኣይሃልዎ ደኣምበር) ንእኹል ሓፈሻዊ ፍልጠት (ብሕልፊ ኣብ ታሪኽ) ንዘይብሎም ግሩሃትን ዘይተሞከሩን መንእሰያት ተጋሩን ኤርትራውያንን ከጋግዮምን ከታልሎምን ይኸእል ኢዩ።

እቲ ንክልቲኦም ተቐናቐንቲ ጉጅለታት ኣግኣዝያን፡ ማለት ንዮሴፍን ሰዓብቱን ምስ “ተስፋጽዮን”ን ሰዓብቱን ዘሰሓሕቦም ዘሎ ጉዳይ፡ መሰረታዊ ናይ ስነ-ሓሳብ ፍልልይ ኣይኮነን። እንታይ ደኣ፡ እቲ ምስ ወያነ ትግራይን ምስ ስርዓት ህግደፍን ክምስርትዎ ዝጽዕሩ ዘሎዉ ጥቡቕ ዝምድና ኢዩ። ባዕሉ ዮሴፍ ኣብ ዩትዮብ ኣብ ዘወጽኦ ክሊብ ከም ዘረጋገጸ፡ “ዮሴፍን ሰዓብቱን ምስ ወያነ ትግራይ ጽኑዕ ዝኹን ዝምድና ክህልወና ኣሎዎ (ብኸልእ ኣዘራርባ፡ ብወያነ ትግራይ ክንምራሕን ክንምወልን ክንምልመልን ኣሎና) ዝብል መውቀፍ (መርገጺ) ክሕዙ እንከሎዉ፡ ጉጅለ ምስሉይ “ተስፋጽዮን” ግን “ናጽነት ምንቅስቓስና ክንሕሉ ኣሎና” ብዝብል ምስምስ ነቲ ምስ ስርዓት ህግደፍ (ብፍላይ ከኣ ምስ ውልቀ-መላኺ ኢሳያስ) ንክምስርቶ ዝደለ ዘሎ ምስጢራዊ ጽኑዕ ምትእስሳር ከዩበላሽወሉ ብምስጋእ፡ ምስ ወያነ ትግራይ ዘሎና ርክብ ገደብ ክንገብርሉ ኣሎና ዝብል መውቀፍ ሕዙ ኣሎ። ጉጅለ ዮሴፍ (ዮሴፋውያን) ካብ ጉጅለ “ተስፋጽዮን” (ተስፋጽዮናውያን) ብፖለቲካዊ ኣረኣእይኡ ብስል ዝበለ ከም ዝኹን ንምምሳል፡ ናይ ገዛእ-ርእሱ ጭማሪን ዋልታን ዝሓዘት ሰንደቕ ዕላማ ኣብ ርእሲ ምፍጣሩ፡ (ናይ ጉጅለ ተስፋጽዮን ባንዴራ ታቦትን ሚናራትን ዝሓዘት ኢያ)፡ ነቲ ናይ ኣግኣዝያን ፍሽስታዊ ፍልስፍና ክሊሱ ናቱ ሓድሽ ትረኻ (narration) ይህበሉ ኣሎ።

ብመሰረት ሓዲሽ ትረኻ ዮሴፋውያን፡ ቀንዲ ዕላማ ምንቅስቓስ ኣግኣዝያን ነቲ ኣብ ግዜ ነቢይ ኣብራሃም ዝጀመረን ዝተሃንጸን “ዝብልዎ ዘሎዉ” ጥንታዊ መንነት ትግራዊይነት ንምምዕቃብን ንምሕያልን ኢዩ። ብመሰረት ብሉይ ትረኻ ተስፋጽዮናውያን፡ ቀንዲ ዕላማ ምንቅስቓስ ኣግኣዝያን ነቲ ኣብ ግዜ ነቢይ ኣብራሃም ዝጀመረ “ዝብልዎ ዘሎዉ” ኣሪታዊ ሃይማኖት (ኣይሁድነት) ንምዕቃብን ንምሕያንልን ኢዩ። ተስፋጽዮናውያን፡ ወከልትን ተጣብቐትን ሃይማኖት ተዋህዶ መሲሎም ይቕረቡ ደኣምበር፡ “ንሕና ክርስትያን ኣይኮንናን። እንታይ ደኣ፡ ካብ ነቢይ ኣብራሃም ዝወረሰናዮ ጥንታዊ ታቦትን ሚናራትን ዝሕላገቱ መበቆላዊ ኣሪታዊ ሃይማኖት ዘሎና ኣሪታውያን (ኣይሁዳውያን) ኢና” ዝብል ጊንጢ እምነትዮ ዘሎዎም። ብዛዕባዚ ጊንጢ ሃይማኖናዊ እምነቶምን ማሕበራዊ ፍልስፍናኦምን ፖለቲካዊ ስነ-ሓሳባምን ጸኒሕና ብሰፊሑ ክንድህስሶን ክንትንትኖን ኢና። እቲ ብኸልቲኦም ጉጅለታት ኣግኣዝያን ዝተረኸ ናይ ፈጠራ ትረኻ፡ ካብ ሓቂ ዝረሓቐ ፍጹም ሓሶት ኣብ ርእሲ ምዃኑ፡ ብዝኹን ዓይነት ዘተኣማምን መርትዖ ዘይተደገፈ፡ ቅንጣብ መወከሲ ምንጪ ዘይብሉ፡ ከምኡውን ፍጹም ሞያዊ ብቕዓት

ዝጎደሎ ከንቱ ናይ ዕሸላትን መናፍቅንን ሃጠውቀጠው ኢዩ። ብዝኸኑ፡ ክልቲኡ ጉድጅለታት ምንቅስቃስ ኣግኣዝያን፡ ክልተ ተመሳሳሊ ገጸት ናይ ሓደ በሊሕ ካራ ስለ ዝኸኑ፡ ኣብዚ መእተዊዚ ክልቲኦም ጉድጅለታት መለሳ ዘይብሎም ዕሰባት መሳርሒ ወያነን ከምኡውን ሸዩጣት ሃሰሳት ሞላድን (ናይ እስራኤል ናይ ስለላ ትካል) ከም ዝኸኑ ጠቓቕስና ክንገልጹ ኢና።

"ንእሸቶ ፍልጠት ሓደገኛዮ" ዝብል ምስላ እንግሊዛውያን፡ ንኸም በዓል "ተስፋጽዮን" ን ዮሴፍን ዝኣመሰሉ ጠቕም-ፈሊጣውያን ማለት ጥማዓውያን (philistine)⁹ ዝተመሰለ ዓቢ መልእኸቲ ዘሎዎ ምስላ ኢዩ። ጥማዓውያን፡ እቶም ቍንጫል ፍልጠት ሓዞም ዓበይቲ ዘይድፈሩ ምሁራት መሲሎም ብምቕራብ፡ ዝወራዘዩን ዝራቕቑን ብሃማት(ዓንደታት) ኢዮም። እዞም ብሃማት እዚኣቶም፡ ፍልጠቶም ጥማዕ፣ ዓቕሞም ድሩት፣ ከምኡውን ተሞክሮኦም ስሕው ክነሱ፡ ንነብሶም ነፋፊሓም ብሃራት(ዓበይቲ) ሊቃውንትን ፈላስፋታትን መራሕትን ጌሮም ስለ ዝቐጽርዮ፡ ካብ ክውንነት ርሒቑም ኣብ ኣእምሮኦም ኣብ ዝቐረጽዎ ዘይጭበጥ ሕልማዊ ዓለምዮም ዝነብሩ። ካብዚ ሓሊፎም፡ ንነብሶም ብብድዕ ከም መዳርግቲ ዘይብሎም ጀጋኑን ዝወጽኦም ዘይብሎም ፈላጣትን ኣበር ዘይርከቦም ቅዱሳትን ጌሮም ስለ ዝወስድዮ፡ ዮኸፋኣልናን ዮሕስረናን ዮኸዕበናንዮ ክይበሉ፡ ኣፎም መሊኦም ዓይኒ ዘንቀሩ ሓሶትዮም ዝሕስዉ፣ ንርኡይ ነገር ብጋህዲዮም ዝኸሕዱ፣ ከምኡውን ንፍሉጥ ታሪኽ ጠማዚዞምዮም ዘዘንብዑ። እዚ ኸሊ ዘውርን ዘጸይንን ዘኸስፍን ተግባራት እናፈጸሙ፡ ከምቲ "ጭግራፍሲ ባዕላ ሃሪማ ባዕላ ተእዊ" ዝበሃል ምስላ፡ ንሳቶም "ሓቅን ጭብጥን" ሓዞም ንማንም ከይኣዘዩ ንመትከሎም ዝቃለሱ፡ ካልኣት ኩሎም ነቐፍቶምን ተቓወምቶምን ግን "ሓቂ መሪርዎም፡ ጭብጢ ሓርቢትዎም" ዝላኸፉን ዝዘለፉን ከም ዝኸኑ፡ ደጋጊሞም ሰማዒ እዝኒ ከም ዘሎዎም እናተመጸደቑዮም ዝምድሩ።

እቲ ብዘይ ምቁራጽ፡ "ሓሶት እንተ ተደጋጊሙ ሓቂዮ ዝመስል"፡ ኣብ ዝብል ካብ ሰልፊ ናዚ ጀርመን ዝተቐድሐ ናይ ነፍሒ (ፕሮፖጋንዳ) እከይ ሚላ ተመርኩሱ ዝከደ ዘሎ ጎስጓስን ስብከትን ምንቅስቃስ "ኣግኣዝያን"፡ ዘኸትሎ ኣሉታዊ ሳዕቤናት እናፈልጥካ፡ ኮነ ኣልካ ንተኣፋፊ ሃይማኖታዊ ስምዒታት ብምምዝማዝን ዕወር ብሄራዊ ትምክሕቲ ብምኸራስጋስንዮ ዝሰላሰል ዘሎ። ቀዳማይ ዕላማ ናይቲ ዝሰላሰል ዘሎ ሓደገኛ ጎስጓስን ስብከትን፡ ንልኡላውነት ኤርትራ ንምፍራስን ሃይማኖታውን ብሄራውን ኩናት ሓድሕድ ንምብራዕን ክኸውን እንከሎ፡ ካልኣይ ቀንዲ ዕላምኡ ኸእ ንክልል ትግራይ ካብ ኢትዮጵያ ብዝተዘርፈ ወይ ዝተማእረረ ሃብቲ ድሕሪ ምብልጻግካን ምሕያልካን (ዘድልዩካ ሰፊሕ ፍርያም መሬት ካብ ክልል ኣምሓራን ዓፋርን ኣሮሚያን ጨራሪምካ ድሕሪ ምዝማትካ)፡ ካብ ኢትዮጵያ ፈሊኻ ማለት ፈንጨልካ ምስ ኤርትራ (ብሓይሊ ወሪርካ ድሕሪ ምጉባጥካ) ብውዲ ዘይኮነ ብግዲ ምጽንባር ዝብል ኢዩ። ነዚ ክልተ ሓደገኛ ዕላማታት ንምትግባር፡ ግድነት ነቲ ኣህጉራዊ ተፈላጥነት ዘሎዎ ኣህጉራዊ ደባተን (ሕጋዊ ደባት ኤርትራን ኢትዮጵያን) ከተፍርሶ፣ ንዘይገሃሰ ልኡላውነትን ክትግህሶ፣ ንዘንገፈካ ብርቱዕ ሃገራዊ ተቓዋሚታት ክትደቕሶ፣ ከምኡውን ነቲ ኣንጻርካ ዝስንዘር ዓለማዊ ኩነቲን ተነጽሎን ክትጥሕሶ ኣሎካ።

ምኡሓት "ኣግኣዝያን"፡ ብትዕቢት ልቦም ዝተደፍኑን ብንዕቀት ዓንኖም ዝዓወሩን ስለ ዝኸኑ፡ ነዚ ክገጥምዎ ይኸን ክምክትዎ ልዕሊ ዓቕሞም ዝኸኑ ኣዘዩ ጽንኩርን ዘይክማህን ብድሆታት፡ ክገጥምዎን ክምክትዎን ጥራይ ዘይኮነ፡ ክስዕርዎን ክመልክዎን ተኣምራታዊ መዘና ዘይብሉ ሓይሊ ከም ዘሎዎም፡ ንሰዓብቶም ከእምኑ ብዙሕዮም ዝጀሃሩን ዝግዕሩን። ንኣብነት፡

ንልቢ ሰዓብቶም ንምስላብ፡ ምንጪ ሓይሎም ናይ ወገኖም ምሉእ ደገፍ ከም ዝኹነ ንምጉላሕ ከምዚ ይብሉ፡-

"ንጉዳይና ፍትሓዊ ዝገብር፡ እቲ እነካይዶ ዘሎና "ጽዮናዊ" ቃልሲ፡ ኣብቲ ብኣምላኽ ዝተሓርየ ዝበለጸ ኦሪታዊ ሃይምኖት ተዝተሞርኩስ ክንዲ ዝኹነን፡ ወገንና ንቃልስና ከም ቅዱስ ቃልሲ ተቐቢሉ ብንጽህ ልቢ ስለ ዝድግፎንዩ"¹⁰

ነቲ ወገንና ዝብልዎ ዘሎዎ፡ ተቓውሞኡ ናብ ውልቀ-ምልካዊ ስርዓት ህ.ግ.ደ.ፍ ዘይኮነ፡ ናብቶም "ታሪኻውያን ደመኛታትና" ኢሎም ዝፈረድዎም ኤርትራውያን ኣሰላም ከቕንዖ ከም ዘሎዎ፡ ክገብሩሉ እንክሎዉ ኸኣ ብብድዕ ከምዚ ይብሉ፡-

"ንኣሰላም ዝኣመነን፡ ማይ ዝሓቕንን ሓደ ኢዩ፤ ኣሰላም ኣረሜን ስለ ዝኹነን፡ ፈጺምካ ዝእመኑ ፍጡራት ኣይኮኑን፤ ምስ ኣሰላም ክንነብር ኣይንኸእልን ኢና፤ ምስኣቶም መሬት ሓዲእ ክትወልድ፡ ክብ ወይ ግብ ክንበሃልዩ ዘሎና -- ካልእ ምርጫ የብልናን። ቀንዲ ክድርዓሙ ዘሎዎም ጸላእትና ኣሰላም ኢዮም። ሓይሎም ምህሙን ኣብ ርእሲ ምኻኑ፡ ሓሞቶም ፍሱስ ማለት ጃጀውቲ ስለ ዝኹነን፡ ሓንቲ ጋንታ ኢያ ትኣኸሎም። ዕድመኦም ዝናዋሕ ዘሎ፡ ስርዓት ህ.ግ.ደ.ፍን ስርዓት ህ.ወ.ሓ.ትን ትንፋስ ይሰኸዑሎም ስለ ዘሎዉ ኢዩ። እዞም ክልተ ስርዓታት እዚኣቶም፡ ንቀንዲ ጸላእትና ኣሰላም ገጢምና ከይነቃብጾም (ከይነጽጉቶም)፡ ይከላኸልሎም፡ ይጣበቑሎም፡ ከምኡውን ይሕብሕብዎም ኣሎዉ።"¹¹

ካብዚ ብዘይፍለ፡ እቲ "ኣግኣዝያን" ዝብል ስም ዘጠመቕዎ፡ ሃይምኖት ተዋህዶ ዝኸተልን ቋንቋ ትግርኛ ዝሓረብን ኣብ ከበሳ ኤርትራ ዝነበርን፡ ብብሄር ትግርኛ ዝፍለጥ ኣካል ህዝቢ ኤርትራ፡ ልዕሊ ኩላን ብሄራት ኤርትራ (ብሕልፊ ኸኣ እቶም እስልምና ዝእምነቶም) ሓለፋ ዘሎዎ "ብሉጽ ብሄር" ከም ዝኹነ ብምምሳል፡ ትምክሕቲ ንምዝራእ ክሰብኩ እንክሎዉ ከምዚ ይብሉ፡-

"እዚ ቅዱስ ህዝቢዚ፡ ኣብ ኤርትራ ኩነ ኢትዮጵያ (ትግራይ ማለቶምዩ) እቲ ዝሰልጠነ፤ ካልኣት ኣብ ከባቢኡ ዘሎዉ ድሑራት ማሕበረሰባት (ብሄራት ኣሰላም ማለትዩ) ኣብ ትሑት ደረጃ እንዳን ቀቢላን ተሓጺሮም ክተርፉ እንክሎዉ፡ ንሱ ንበይኑ ግን ብተፈጥሮኡ ምዕቡል ስለ ዝኹነን፡ ናብ ክብ ዝበለ ደረጃ ብሄር ዝበጽሐ፤ ካብ ጥንቲ ኣጥሒዙ ብታቦት ዝምራሕ ናይ ገሃእ-ርእሱ ፍሉይ ሃይምኖት ዝነበሮ፤ ፊደል ግእዝ ምሂዙ ንታሪኹ ብጽሑፍ ዝሰነደ፤ ከምኡውን ሓወልትታት ቀሪጹ ስልጣን ከም ዝነበሮ (ስልጣን ንግስነት ኣኸሱም) ዘረጋግጽ ዘይበርስ ቅርስታት ዝገደፈ፡ መዳርቲ ዘይርከቦ ጎይታ ማለት ብትውልዱ ጭዋ ዝኹነን ብኣምላኽ ዝተሓርየን (ብኻልእ ኣዘራርባ፡ ንኸገዝእ ዝተፈጥረ) ብሄር ኢዩ።"¹²

እዚ ትምክሕታዊ ኣረኣኢያዚ፡ ካብቲ ናይ ጀርመን ሰልፊ ናዚ እምንቶ፡ "እቶም ንዓለም ክገዝእዎ ዝግበኦም፡ ብኣምላኽ ልዕሊ ኹሉ ህዝብታት ሓለፋ ዝተዓደሉ ብሉጻት ህዝቢ፡ ንሕና ጽፋይት

አርያን ዝግሌትና -- ጀርመናውያን -- ጥራይ ኢና" ዝብል ሓደ ካብቲ ቀንዲ ጠንቅታት ናይቲ ልዕሊ ሓምሳ ሚልዮን ንጹሃት ሰባት¹³ ዘህለቐ ካልኣይ ኩናት ዓለም ዝኸነ ትምክሕታዊ ኣረኣእያ፡ ፈጹሙ ዝፈልዮ ኣብነት የብሉን።

ሓደ ንክልቲኦም ምኩሓት ጉጅለታት ዝፈልዮም ነገር እንተሎ፡ ናይ ጀርመን ናዛውያን ኣብ ኣዝያ ምዕብልትን ብልጽግትን ጀርመን ክፈርዮ እንከሎዉ፡ ናይ ኤርትራ "ኣግኣዝያን" ግን ኣብ ኣዝያ ድኻን ድሕርትን ኤርትራ ምፍራዮም ኢዮ። እዚ ኸኣ፡ ካብ "ከይኣክላ ሕግሊታ፡ ዓወረት ብትዕቢታ" ሓሊፉ ካልእ እንታይ ክኸውን ይኸእል?!

እቲ ብዝያዓ ብተበላጽን መናፍቕን መሃይምን መደናገርን "ተስፋጽዮን" (ብዛዕባ መንነቱ ጸኒሕና ክንምልከቶ ኢና) ተዋዲዱ፡ ጸርፍን ዘለፍን፡ ወቐሳን ባጫን፡ ከምኡውን ብድዕን ንዕቀትን ብዝመልኦ ብዕሉግ ቋንቋ፡ "ብዮትዮብ" ንልዕሊ ሰለስተ ዓመታት ዝተፈነወ ዝተፈላለዩ ኣርእስታት ዝሓዘለ ስብከትን ጎስጓስን ምኩሓት "ኣግኣዝያን"፡ ኣዝዮ ብዙሕ (ልዕሊ 120 ሺድዮ ክሊፓት) እኳ እንተኸነ፡ እቲ እናተደጋገመ ዝቐርብ ዝነበረ ትሕዝቶኡ ኣብዘም ዝስዕቡ ዓሰርተ ክልተ ኣገደስቲ ነጥብታት ወይ ንኡስ-ኣርእስታት ክጠቓልል ይኸእል ኢዮ።

ንሳቶም ድማ፡ (1) መንዮም ኣግኣዝያን? (2) ዕላማኦም እንታይ ኢዮ? (3) ንምንታይ ኣብዚ እዋንዚ ተላዒሎም? (4) መንዮ ብድሕሪኦም ኩይኑ ዝደፋፍኦምን ዝምውሎምን ዘሎ? (5) እንታይዮ ስነ-ሓሳቦም ወይ ሕመረት ፍልስፍናኦም? (6) እቲ ዝኸተሎም ናይ ቃልሲ ሚላ ከመይ ዝኣመሰለ ኢዮ? (7) ንምንታይ ንዘይምልከቶም ህዝባዊ እምነታት (እስልምና፡ ካቶሊክ፡ ከኒሻ፡ ጀሆሻ፡ ጳንጤ) የነውሩን የጥቅዑን ኣሎዉ? (8) ንምንታይ ንኹሎም ኣባላት ብሄራት ኤርትራ (ምእመናን ኣርቶዶክሳዊ ክርስትያን ተዋህዶ ዘይኩኑ) ብምቀንጻብ፡ መሬቶም ክምንዘዕዎምን ብኣካል ከጽንትዎምን ኣንስቶም ክዘርፍዎምን ባህሎም ክድምስዎምን ይሕንሕኑ ኣሎዉ? ንብሄር ኣምሓራኽ ዶብ ሰጊሮም፡ እንታይ ስለ ዝኣበሱዮም "ኣውራ ጸላእትና" እናበሉ ከንበርክክዎም ዝፍክሩሎም ዘሎዉ? (9) ንምንታይ ንተጋሩ ኢትዮጵያውያን፡ ብኢደ-ወነኖም ገበርትን ሓደግትን ሞሃብትን ከላእትን ከይደኖም፡ "ኣብ ፍርያም መሬት ኤርትራ ከነጣይሰኩም ኢና" ከምኡውን "ቀይሕ ባሕሪ ኤርትራ ምስ ደሴታቱ ክንህበኩም ንዑ ናባና" እናበሉ ብምስውንዎን፡ ኣብ ጎኖም ከሰልፍዎም ይሸሕጥዎም ኣሎዉ? (10) ንምንታይ ንሃይማኖት ተዋህዶ "ኣሪታውን ጽዮናውን" ሃይማኖትዮ ብምባል፡ ምስ ሃይማኖት ኣይሁድን (ኣይሁድነት) ምፍጣር እስራኤልን (ጽዮንነት) ኣተኣሳሲሮም ክብርዝዎ (መስቀል ኣይትሳለሙ፣ ማዕተብ ኣይትውደዩ፣ ጥምቀት ኣይትጠመቑ... ወዘተ. ብዝብል ርኽስ ስብከት) ህርድግ ይብሉ ኣሎዉ? ምስ ናይ እስራኤል ናይ ስለያ ትካል ሞላድ እንታይ ምትእስሳር ስለ ዘሎዎምዮ ኹ፡ ባንዴራ እስራኤል እናንበልበሉ፡ ንሕና ሽርክናና ምስ ጽዮናዊት እስራኤልዮ እናበሉ፡ ክንዲ ዝሓፍሩን ዝሰትርዎን፡ ዝንዩትሉን ዘጋውሕዎን ዘሎዉ? (11) ንምንታይ ንታሪኽ ኤርትራ (ብሕልፊ፡ ንታሪኽ ሓርነታዊ ገድሊ) የደውኑን ንናይ ትማልን ሎምን ስብ ሞያን ቅያን ጀጋኑ ኤርትራውያን ሓርበኛታት የቃልሉን የነውሩን ኣሎዉ? ከምኡውን፡ (12) ንምንታይ ካብ ዝኸነ ግዳማዊ ሓይሊ ናጻ ከም ዝኸነ ንምምሳል፡ ከም ጲላጦስ ኢዶም ኣንጺሆም እናተመጸደቑ፡ ንስርዓት ህግደፍን ስርዓት ወያነን "ሕሉፋት ጸጋማውያን" እናበሉ ብምስልባጥ፡ እምብዛ ዝነቐፍዎምን ዝኸኑንዎምን ዘሎዉ?

አቅዲሙ ከም እተጠቕሰ፡ ምንቅስቃስ "አግካዝያን"፡ ንልኡላውነት ኤርትራ ንምፍራስን ንናጽነት ህዝባ ንምቕንጣጥን ከም ዝተላዕለ ብጋህዲ ዝኣወጀ፡ ብዕሊ ጸረ-ሃገር ኤርትራን ጸረ-ህዝቢ ኤርትራን ከም ዝኾነ ዝኣወጀ ሓምሻይ መስርዕ ኣብ ርእሲ ምዃኑ፡ ንወለዶታት ዝወራረስ ዘይቅህም ሃይምኖታውን ብሄራውን ኩናት ሓድሕድ ብምብራዕ፡ ክሳብ ህልቀት ህዝባን ፈቐድኡ ምብትታን ዜጋታታን ከብጽሕ ዝኸእል እከይ ስጉምታት ንምውሳድ ድሕር ከም ዘይብል ብብድዕ ዘፍለጠ፡ ጥሩፍ ምንቅስቃስ ምኩሓት የማናውያን ባእታታት ኢዩ። እዚ ጥሩፍ ምንቅስቃስዚ፡ ብዕሉባትን ከዳዓትን "አግካዝያን" ኢና በሃልቲ ንክትግበር ዝተወጠነ አዕናዊ ተልእኾ ናይ ውሽጥን ግዳምን ጸላእቲ ምዃኑ ንምግንዛብ፡ እስከ ቀጺልና ነቶም አቅዲሞም ዝተዘርዘሩ ዓስርተ ክልተ ንኡስ-ኣርእስታት፡ ሓደብሓደ ተንቲና ብዕምቆትን ብደቂቕን ንመልከቶም።

ኣብዚ ንሓደገኛ ስብከትን ጎሰንሰን "አግካዝያን" ንምብዳህ ቀሪቡ ዘሎ ግብረ-መልሲ፡ ንዝተኸሰቱ ንእዝኒ ኣንባቢ ጋሻ ዝኾኑ ዘይዝውቱራት ናይ ትግርኛ ቃላት፡ ፍረ-ነገር መልእኽቱ ኣብ ምትሕልላፍ ወይ ኣብ ምርዳእ ዕንቅፋት ከይፈጥሩ፡ ኣብ ሓጽር ብመማዘንቶም ናይ እንግሊዚኛ ቃል ወይ ብመማስልቶም ናይ ትግርኛ ቃል ተሰኒዮም ቀሪቦም ኣሎው። ብተመሳሳሊ፡ ተወሳኺ መብርሂ ዘድልዮም ኣምራትን ፍጻሜታትን ከም ኣድላይነቱ ኣብ እግራ-ጽሑፍ (foot note) ከከም ተርታ ልዕለ-ቀጽጽርም (superscript) መብርሂ ተዋሂብዎም ኣሎ።

እዚ ግብረ-መልሲዚ፡ ብትሕዝቶኡ ዕሙቕ ዝበለ ኣብ ርእሲ ምዃኑ፡ ብኣተናኡ (scope) ስፍሕ ዝበለ ስለ ዝኾነ፡ ንኣንባቢ ንምርድኡን ንምክትታሉን ክቐለሉ፡ ኣብ ዓሰርተ ክልተ ክፋላት ተዋዲዱ ቅቕርብ ኢዩ። እዚ ክፋልዚ መእተዊ ኮይኑ፡ ቀዳማይ ክፋሉ ኣብ ዝሰዕብ ግዜ ክቐርብ እንከሎ፡ እቲ ዝተረፈ ክፋላት ከኣ በብግዜኡ ብተኸታታሊ ክሰዕብ ኢዩ። ሰናይ ምክትታል!

እገረ-ጽሑፍ

1. መጥበቂት ጨረት ` (ኣብ ኪቦርድ፡ ልዕሊ ናይ ታብ ኪን ቅድሚያ ቀጽጽሪ ሓደ ኪን ዘላ)፡ ኣጥቢቕካ ንዝድመጽ ቃል ንምምልካት ተጠቂመሉ ኣሎኹ። ኣብ ትግርኛ ኣጥቢቕካን እፍኩሰካን ዝድመጹ ቃላት ስለ ዘሎው፡ ነቶም ኣጥቢቕካ ዝድመጹ ቃላት ብመጥበቂት ጨረት ኣሰኒና ክንጽሕፎም ኣሎና። ንኣብነት፡ ሕሉፍ ጸጋማዊ (ultra leftist) ኣብ ዝበል ሓረግ፡ ነታ ኣብ ሕሉፍ ዘላ ኣጥቢቕካ እትድመጽ “ሉ” ካብታ ኣብ ሕሉፍ ግዜ ዘላ ኣፍኩሰካ እትድመጽ “ሉ” ንምፍላይ፡ ብመጥበቂት ጨረት እሰኒና ክንጽሕፋ ይግባእ።

2. “ኣንድነታውያን” ዝብል መጻውዒ ናይቶም ብናጽነትን ልኡላውነት ሃገርና ኤርትራ ዘይኣምኑ፡ ንኤርትራ ምስ ኢትዮጵያ ከሕብርዋ ዝደልዩ ዝነበሩ ኢዮም። ኣብዚ እዋንዚ ተላዒሎም ዘሎዉ ኣግካዝያን ግን ገሊኦም ደቂ ኣንድነታውያን ክኾኑ እንከሎው፡ ገሊኦም ከኣ ናይ መንነት ቅልውላው ዘሎኦም ማለት ተውልጆ ኢዮም።

3. ሓምሻይ መስርዕ ዝብል ሓረግ፡ ኣብቲ ኣብ እስጳኛ (Spain) ብ1936 ንርእሱ-ከተማ ማድሪድ ንምሓዝ ዝተኻየደ ኩናት ሓድሕድ ዝተኸሰተ ወተሃደራዊ ኩነታት ተሞርኩሱ ፍሉይ ፖለቲካዊ ትርጉም ዝሓዘለ ታሪኻዊ ኣምር ኢዩ። ኣብቲ እዋንቲ፡ ዲክታተር ፍራንሲስኮ ፍራንኮ ንምድሪድ ንምቀጽጻር ብመሳርዕ ዝፍለጣ ኣርባዕተ ብሪጌዳት ኣሰለፉ ምስ ከበባን ኣጥቃዓን፡ ነቲ ኩናት

ክመርሐ ዝተመዘዘ ጀነራል ኢምልዮ ሞላ ተአማሚኑ ማድሪድ ብቐሊሉ ኣብ ትሕቲ ቊጽጽርና ክትኣቱ ኢያ፡ ምኽንያቱ ኣብ ውሽጢ ጸላኢ ኩይኑ ምሳና ዝተሓባበር ሓምሻይ መስርዕ (quinta columna) ኣሎና በለ። ከምቲ ዝበሎ፡ እተን ኣርባዕተ መሳርዕ ብኣርባዕተ ሸነኻት ንማድሪድ ምስ ኣጥቀዓኡ፡ እቲ ኣብ ውሽጢ ጸላኢ ብሰውር ዝንቀሳቐስ ዝነበረ ሓምሻይ መስርዕ፡ ምስተን ኣርባዕተ መሳርዕ ተጸንቢሩ ብጋህዲ ተሓባበረን። ኣግኣዚያን ክሳብ ሕጂ ምስ ጸላኢ (ደርግን ወያነን) ብሰውር ክተሓባበሩ ድሕሪ ምጽናሖም (ንኣብነት፡ ኣብ ሻድሻይ ወራር) ፡ “ሕጂ ሃገራዊ ሓይሊ ኤርትራውያን ተዳኺሙ ኣሎ” ካብ ዝብል ገምጋም ተበጊሶም፡ ብጋህዲ ጉልባቦም ቀለጾም ደገፍቲ ወያነ ጥራይ ዘይኩኑ ካብ ወያነ ንላዕሊ ጭው ዝበሉ መበቆላውያን ተጋሩ ምዃኖም ብምፍላጥ፡ እንሆ ንልኡላውነት ኤርትራን ናጽነት ህዝባን ንምፍራስን ንምቕንጣጥን ተበጊሶም ብስም ናይ ፈጠራ ኣግኣዚያንነት ዓባይ ትግራይ ንምፍጣር፡ ሓምሻይ መስርዕ ከም ዝኸኑ ኣዊጅም ከጽንቱና ይህንደዱ ኣሎው።

4. ውልቀ-መላኺ ኢሳያስ፡ ገስጋስን ሃገራውን ተመሲሉ ብምቕራብ ክሳብ ሕጂ ሓቀኛ መንነቱ ብውሕልነት ጋሪድዎን ደጉልዎንዩ ጸኒሑ። ድሕሪ ናጽነት፡ ቅዋማዊ መንግስቲ ከይቀውም ንምሕንጻል፡ ነቲ ምስ ኢትዮጵያ (ወይ ምስ ናይ ሽዑ መንግስቲ ወያነ) ዝተፈጥረ ናይ ዶብ ግጭት ክንዲ ብዓቕልን ብሚላን ብሰላም ንምፍትሖ ዝጽዕር፡ ነቶም ብሰላም ንፍታሓዮ ብምባል ዝቃወምዎ ዝነበሩ ላዕለዎት መራሕቲ ብተንበርካኸነት ከሲሱ ንምጥቃዕ ክጥቀሙሉ ስለ ዝደለዩ፡ ብጉነጽን ድርቅናንዩ ክፈትሖ መሪጹ። ነቶም ዝተቃወምዎ ላዕለዎት መራሕቲ ከምቲ ዝወጠኖ ብተንበርካኸነት ከሲሱ ምስ ኣጽነቶም፡ ምልካዊ ስርዓቱ ንምትካል ዕድልን ግዜን ክረክብ፡ “ዶብ ከይተሓንጸጸ ብዛዕባ ቅዋምን ደሞክራሲን ምዝራብ ምህውታት ኢዩ— ፍጹም እዋኑ ዝሓለወ ኣይኩነን” ብምባል፡ ሃገራዊ ምርጫ ከይግበርን ቅዋም ከይትግበርን ደሞራሲያዊ ስርዓት ከይምስረትን ብምዕንቃጽ፡ ብርኡይን ብግብርን ገስጋሲ ከም ዘይኩነዩ ኣመስኪሩ። ጸኒሑ፡ ድሕሪ ምምጸእ ዶ. ኣብይ ኣሕመድ ኣብ ስልጣን፡ ኢትዮጵያ ብዘይ ቅድመ-ኩነት ነቲ ዶብ ንምሕንጸጽ ዝተገብረ ስምምዕ ኣልጀርሰን ናይ ዶብ ኮሚሽን ውሳኔን ብምልኡ ከም ትቕበሎን ከም ትትግብሮን ብዕለ ምስ ኣፍለጠት፡ ውልቀ-መላኺ ኢሳያስ ንዕስራ ዓመታት ዝግረሉ ቃል ኣዕቢሩ፡ “ምሕንጸጽ ዶብ ኣድላዩ ኣይኩነን፣ ንኸልቲኣን ኣሓት ሃገራት ኣብ ሓደ ንምጥማር ኪኖ ዶብ ክንጥምት ኣሎና” ዝብል ሓድሽ ናይ ጥልመት ፍልስፍና ኣምጺኡ፡ ዘይወጽኣሉ ኣድሓርሓሪ ጥራይ ዘይኩነ፡ ብናጽነትን ልኡላውነትን ሃገርና ኤርትራ ዘይኣምን ከዳዕ (ወይ ብትኽ ዝበለ ቃል፡ ንዓና መሲሉ ብሰውር ንጸላኢ ዘገልግል ዝነበረን ዘሎን ሃሱስን ሰላይን ማለት መስራትን መራሕን ሓምሻይ መስርዕ) ምዃኑዩ ቊጽጭ ኣቢሉ ኣረጋገጹ።

5. ሃገር ሕልሚ ቀትሪ ዝብል ኣበሃህላ፡ ኣብዚ ኣጠቓቕማዚ ብፍላይ ነታ ኣግኣዚያን ክምስርትዎ ዝሓልምዎ ዘሎዉ “ሃገራ-ኣግኣዚያን” ዝሰመይዎ “ዓባይ ትግራይ” ዝምልከት ኢዩ። ብለይቲ ዝሕለም ሕልሚ ምስቲ ብቐትሪ ዘንገፈካ ስለ ዝተኣሳሰር፡ ኣብ ገሊኡ እዋናት ንክውንነት ከንጸባርቕ ይኸእል ኢዩ። ይኹንምበር፡ ከይደቀስካ ብቐትሪ እትሓልሞ ሕልሚ፡ ንባህግኻን ሃንቀውታኻን ዘንጸባርቕ ህውተታ ኢዩ። ኣግኣዚያን ንኹለን ኣብ ኤርትራን ኢትዮጵያን ዘሎዎ ብሄራት ናብ ጸላእቲ ለዊጦም፡ ብሕልፊ ኸኣ ንኤርትራውያን ኣሰላም “ክንቱን ድኹማትን ርኽብኻን ስለ ዝኸንኩም፡ ብጋህዲ ከንጽንተኩም ኢና!” ኣናበሉ ብምህዳድ፡ (ብሃገራት ኣሰላም ከም ዝተኸቡ ብምዝንጋዕ)፡ ብኢደ-ወነኖም ቃሕ ንዝበሎም መሬት ኤርትራን ኢትዮያን ገቢቶም

ብሓይሊ ብምምንዛዕ፡ “ዓባይ ትግራይ” ክፈጥሩ ዝከኣል መሲልዎም፡ “ ኣብዚ ከባቢ ብጀካና ዓቕሚ ዘሎዎ ሓይሊ የለን” ብዝብል ኣጉል ትምክሕቲ ሰኪሮምን ዓዊሮምን ብቐትሩ ንኸንቱ ይሓልሙ ኣሎዉ።

6. ብርግጽ፡ ኣግኣዝያን ውልደ-ናዛውያን ኢዮም። ምኽንያቱ፡ ከም ናይ ጀርመን ናዛውያን “ንሕና ዝበለጽና ዓሌት ኢና፣ ንዓና ክስዕርን ከንበርኽን ዓቕሚ ዘሎዎ ሓይሊ ከቶ የለን” ዝብል ብሄራዊ ትምክሕታዊ ኣረኣጊያ ኣብ ርእሲ ምህላዎም፡ “ንሕና ብኣምላኽ ዝተሓረና ፍሉያት ቅዱሳት ፍጥረታት ኢና” ዝብል ትምክሕታዊ ሃሚናዊ (dogmatic) እምነት እውን ኣሎዎም። ናይ ጀርመን ናዛውያን፡ ኣብቲ ዝሓየልሉ እዋን (ከባቢ 1935) ኣብ ዓለም ብስልጣነኦምን ፍልጠቶምን ጸብለል ኢሎም ይረኣዩ ብምንባሮም፡ ትምክሕቶም ካብ ናይ ልዕልነት ስምዒት (superiority complex) ዝመንጨዎዩ ኔሩ። ሓሸካ፡ ተጋሩ ናዛውያን (ኣግኣዝያን ኤርትራን ትግራይን) ግና ኣዝዮም ድሑራትን መሃይምን ስለ ዝኸኑ፡ ትምክሕቶም፡ ከምቲ ንዕኡም ንበይናም ዝመስሎም ዘሎ ዘይኮነ፡ ብዘይጥርጥር ካብ ናይ ትሕትነት ስምዒት (inferiority complex) ዝመንጨዎ ኢዮ።

7. ብዛዕባቲ ኣብ ሩዋንዳ ዝተፈጸመ ህልቀት ዝምልከት ዝርዝር ሓበሪታ ንምርካብ፡ ኣብ ዊኪፐድያ (Wikipedia) “ህልቀት ሩዋንዳ” (Rwandan Genocide) ብዝብል ኣርእስቲ ቀሪቡ ንዘሎ ዘገባ (report) ተወከስ። እዚ ሓበሪታዊ ካብኡ ዝተወሰደ ኢዮ።

8. እዚ ጥቕሲዚ፡ ካብቲ ናይ ተስፋጽዮን “ከይንናቕር ኢልና ኣብ ባርነትን ፍርሕን ኣይንነብርን ኢና” ብዝብል ኣርእስቲ ኣብ ዩትዩፕ ዝዘርግሑ ቪዲዮ ክለጥ ዝተወሰደ ኢዮ።

9. ጠቕም-ፈሊጣዊ ወይ ጥማዓዊ ተባሂሉ ዝውገዝ ሰብ፡ እቲ ቍሩብ ፍልጠት ሒዞ ከምዛ ኸኡ ነገራት ዝፈልጥ ሊቕ ከይኑ ብምቕራብ፡ ልክዕ ከም ተስፋጽዮን ሆዮ፡ ብዛዕባ ዝኸኑ ዓይነት ኣመት ዘይብሉ ኣርእስታት ከይተረፈ እናልዓለ፡ ዝፈላሰፍን ዝራቕቕን ዝትንትንን ዓይኒ ሕፍረት ዘይብሉ ብሃም ማለት ዳንደ ሰብ ኢዮ። ጥማዓውያን፡ ንታሪኻዊ ክውነታት፡ ንስነ-ፍልጠታዊ መርትዖታት፡ ንባህላዊ ቅጥዕታት፡ ንሃይማኖታዊ ደምብታት፡ ከምኡውን ንስነ-ጥበባዊ ክብርታት የነውርዎ፡ የቆናጽብዎ፡ ወይ ከኣ ፈጺሞም ከምዛ ዘይነበረን ከምዛ ዘየሎን ይኸሕድዎ። ኣብ ኩሉ ሰብ ዝነበረላ ዘሎ ክውንቲ ዓለም ዘይኮነ፡ ኣብ ባዕላቶም ኣብ ኣእምሮኦም ዝቐረጸዎ ዘይትጭበጥ ማለት ህላወ ዘይብላ ዓለም ኢዮም ዝነብሩ። ይዋኣት -- ንዓኣቶም ምሕረት የውርደሎም !!! ንዓና ኸኣ ካብ ሸርመሮም ይኸደነና!!!

10. እዚ ኣበሃህላዚ፡ ካብቲ ተስፋጽዮን ኣብ ዩትዩፕ “ጽዮንነትን ኣግኣዝያንነትን ክልተ ገጻት ናይ ሓንቲ ሳንቲም” ብዝብል ኣርእስቲ ዝፈነዎ ቪዲዮ ክለጥ ዝተወሰደ ኢዮ።

11. ምሉእ ትሕዝቶ ናይቲ ዝሃቦ ቃል ንምስማዕ፡ ነቲ “ንኣስላም ዝኣምነን ማይ ዝሓቕኑን ሓደዮ” ብዝብል ኣርእስቲ ኣብ ዩትዩብ ዘውጽኦ ክለብ ተወከስ። እዚ ጥቕሲዚ ካብኡ ዝተወሰደ ኢዮ።

12. ብዛዕባዚ ትምክሕታዊ ኣረኣጊያዚ፡ ተስፋጽዮን ብስም ኣግኣዝያን ዝህቦ ቃል ኣብ መብዛሕትኡ መደረታቱ ተደጋጊሙ ይጠቐስ ድኣምበር፡ ብሰፍሖ ብፍላይ ኣብዘን ዝስዕባ ማለት “ትግራይ ዓደይ፡ መሬት ስልጣነይን መንነታይን ናጽነታይን ተስፋይን” ፣ “ግእዝ ጥራይዮ ወደባት ኣብ

ኤርትራ”፣ “ህዝቢ አግኣዝያን ምእንቲ ምፍጣር ትሽዓተ ብሄራት ሞባእ ክኸውን ዝተፈርደ ህዝቢ” ከምኡውን “ጽዮንነትን አግኣዝያንነትን” ዝብላ ሺድዮ ክሊፓት ስለ ዘሎ፡ ተወሳኺ ዝነጸረ ሓበሬታ ንምርካብ ንዓኣተን ተወከስ።

13. ብዛዕባ ክሳራታት ካልኣይ ኩናት ዓለም፡ ዝርዝር ሓበሬታ ኣብ ዊኪፕድያ ቀሪቡ ንዘሎ ዘገባ ተወገስ። እዚ ሓበሬታዚ ካብኡ ዝተወሰደ ኢዩ።